

LÜBNAN ÜLKE NOTU

COĞRAFI VE DEMOGRAFİK YAPI	
RESMİ ADI	LÜBNAN CUMHURİYETİ
BAŞKENTİ	BEYRUT
YÖNETİM BİÇİMİ	Parlamentar Demokratik Cumhuriyet
RESMİ DİLİ	ARAPÇA (Ancak ülkede İngilizce ve Fransızca da çok yaygın şekilde kullanılmaktadır)
DİNİ	İslam ve Hıristiyanlığın çeşitli mezhepleri (Müslümanlar başlıca Şii, Sünni ve Dürzî gruplardan, Hıristiyanlar başlıca Maronit, Katolik ve Ortodoks gruplardan oluşuyor). Ülkede resmen tanınan ve temsil edilen 17 dinsel ve mezhepsel grup bulunmaktadır. Etnik yapıda ise, nüfusun %95'i Arap olup, Arapça konuşmakla birlikte, kökenlerinin Fenikelilere dayandığını düşünen önemli bir grup bulunmaktadır.
PARA BİRİMİ	Lübnan Poundu (LBP)
ORTALAMA DÖVİZ KURU	1 ABD DOLARI=1.507 LBP (2008 Ortalaması)
ÜYESİ OLDUĞU ULUSLARARASI KURULUŞLAR	Lübnan'ın Dünya Ticaret Örgütü ile üyelik müzakereleri devam etmekte ve halen bu örgütte gözlemci statüsünde bulunmaktadır. Ülke, Birleşmiş Milletler ve Arap Birliğinin kurucu üyesi olup, aşağıdaki kuruluşlara da üyedir: ABEDA, ACCT, AFESD, AL, AMF, CCC, ESCWA, FAO, G-24, G-77, IAEA, IBRD, ICAO, ICC, ICFTU, ICRM, IDA, IDB, IFAD, IFC, IFRCS, ILO, IMF, IMO, Inmarsat, Intelsat, Interpol, IOC, ISO (muhabir), ITU, NAM, OAS (observer), OIC, PCA, UN, UNCTAD, UNESCO, UNHCR, UNIDO, UNRWA, UPU, WFTU, WHO, WIPO, WMO.
YÜZÖLÇÜMÜ	10.452 KM2. (Ülke içi en geniş mesafe 88 km, en dar mesafe ise 32 km olan bir üçgen şeklindedir. Alanın 10.230 km2 si kara, 170 km2 si denizden oluşmaktadır. Kıyı uzunluğu 225 km'dir. İki kara komşusu Suriye ve İsrail'dir. Suriye ile 375 km, İsrail ile 79 km sınırı bulunmaktadır).
NÜFUS	4 Milyon; 3,1 ile 4,2 Milyon arasında değişen tahminler yapılmaktadır. Merkezi İstatistik İdaresi, Sosyal İşleri Bakanlığı ve UNDP 7 Temmuz 2005 tarihli "2004" araştırma sonuçları, 3.755.034 yerleşik olduğu tahminine ulaşmaktadır (Filistinli göçmenler ve yabancı işçiler hariç). Cinsiyete göre dağılım: Kadın : %51,4 Erkek : %48,6 Yaş gruplarına göre dağılım: 0-14 yaş : %26,5 (523.220 Erkek/502.372 Kadın) 15-64 yaş : %66,6 (1.235..915 Erk/1.342.540 Kadın) 65 yaş ve üstü: %7 Nüfusun %91'i şehirlerde yaşamaktadır.
NÜFUS ARTIŞ HIZI	% 1,3
NÜFUS YOĞUNLUĞU(Km2/kişi)	367
İŞGÜCÜ	1,6 Milyon Tarım % 5,6 Sanayi % 11,5 Hizmetler % 82,9
SEYAHAT BİLGİLERİ	
BÜYÜK KENTLER	Beyrut, Jeunieh, Trablus (Tripoli), Sayda ve Sur başlıca büyük yerleşim alanları olup, başlıca limanlar Beyrut ve Trablus limanlarıdır. İşleyen tek havaalanı ise, Beyrut Rafiq Hariri Uluslararası Havaalanıdır. Lübnan İdari olarak 7 Muhafazat şeklinde bölünmüştür. Bunlar JANOUB Muahafazatı, NABATIYE Muahafazatı, JABAL LÜBNAN Muahafazatı, BEKAA Muahafazatı, BAALBEK EL HERMEL Muahafazatı, ELCHİMAL Muahafazatı ve AKKAR Muahafazatı olarak adlandırılmaktadır.

MESAİ SAATLERİ	Pazartesi-Salı-Çarşamba-Perşembe : 08.00-14.00 Cuma : 08.00-11.00 Cumartesi : 08.00-13.00 Pazar : Tatil
TÜRKİYE İLE SAAT FARKI	YOK
HAFTALIK ORTALAMA ÇALIŞMA SÜRESİ	32 SAAT
RESMİ TATİL GÜNLERİ (2008 İÇİN BELİRLENEN)	RESMİ VE DİNİ TATİL GÜNLERİ Yılbaşı: 01 Ocak Ermeni-Ortodoks Noeli: 06 Ocak Aşura Günü (1430): 07 Ocak Aziz Marun Günü: 09 Şubat Mevlüt Kandili: 09 Mart Kutsal Cuma (Katolik): 10 Nisan Kutsal Pazartesi (Katolik): 13 Nisan Kutsal Cuma (Ortodoks): 17 Nisan Kutsal Pazartesi (Ortodoks): 20 Nisan İşçi Günü: 01 Mayıs Azize Meryem Günü: 15 Ağustos Ramazan Bayramı (2 gün): 20 Eylül Kurtuluş Günü: 22 Kasım Kurban Bayramı (2 gün): 27 Kasım Hicri Yılbaşı: 18 Aralık Noel: 25 Aralık Aşure Günü (1431): 27 Aralık
ULUSLARARASI KODU	00961
MALİ YIL	Takvim Yılı

Lübnan pratik olarak bütün ekonomik etkinliklerde dünya ile yoğun bağlara sahip, kısıtlamasız parasal ve ticaret sistemi, hemen hemen bütün ürünler ve hizmetlerde serbest piyasa fiyatlaması ve serbest iç ticaret ve yatırım politikalarında uzun geçmişi olan bir ülkedir. Hükümet genel olarak özel yatırım karşısında müdahaleci olmayan bir tutum sergilemektedir. Lübnan vatandaşları ve vatandaş olmayanlar için sermaye ve mal hareketlerinde firmaların ve sermayenin giriş çıkışı dâhil herhangi bir kısıtlama yoktur; bu da Lübnan'ı özel sektörün gelişmesi için destekleyici bir sistem haline getirmektedir.

Hükümet özel sektör için liberal bir politika çevresinde güçlü bir rol oynamaya devam etmektedir. Yabancı yatırımı memnuniyetle karşılamaktadır. Lübnan'da özel iş kurma ve işletme önünde, sınırlı istisnalar dışında hukuki bir kısıtlama bulunmamaktadır. Döviz kontrolünün olmayışı yabancı yatırımcıları istedikleri biçimde sermaye ithali ve ihracı yapma konusunda serbest bırakmaktadır.

Döviz ve transfer özgürlüğü ile karakterize olan Lübnan ekonomisi özel girişime dayanmaktadır. Özel sektör ortalama talebin %80'ine katkıda bulunmakta ve tarım, sanayi, inşaat, ticaret ve turizmin yanı sıra bankacılık ve finans, otelcilik ve lokantacılık, medya ve reklamcılık, danışmanlık ve mühendislik sektörlerini ihtiva etmektedir. İmalat ve sanayi sektörleri milli gelirin beşte birine katkıda bulunmaktadır. Bu sektörler için uluslararası rekabetten sadece sınırlı düzeyde koruma vardır.

Ekonomik Göstergeler			
	2007	2008	2009t
GSYİH (Piyasa Fiyatları -Milyar \$)	25,04	28,94	32,66
GSYİH (Satınalma gücü Paritesine Göre-Milyar \$)	42,04	44,69	47,82
REEL GSYİH ARTIŞ ORANI (%)	4	6,3	7
KİŞİ BAŞINA GSYİH (\$)	10,700	11,300	11,500
ENFLASYON ORANI	7,6	10,8	3,4
Tüketici Fiyat İndeksi Artış Oranı (%)	7,7	10,7	
DIŞ TİCARET			
İhracat (Milyar \$)	2,81	3,47	3,50
İthalat (Milyar \$)	11,81	16,13	16,25
Dış Ticaret Dengesi (Milyar \$)	(8.999)	(12.658)	(12,75)
DÜNYA TİCARETİNDEKİ PAYI (%0-binde)	1	1	-
TÜRKİYE İLE TİCARET			
İhracat (1000 \$)	109.577	206.863	107.896
İthalat (1000\$)	405.096	698.529	686.514
Dış Ticaret Dengesi (1000 \$)	(295.519)	(491.666)	(578.617)
ÜLKE DIŞ TİCARETİNDE TÜRKİYE PAYI			
İhracat (%)	3,9	5,94	-
İthalat (%)	3,4	4,32	-
CARİ İŞLEMLER DENGESİ (Milyon \$)	2.036	3.399	3.682
BRÜT BORÇ STOKLARI (Milyar \$)	42,03	47,01	
İç Borç	20,81	25,87	
Dış Borç	21,22	21,14	21,11
DOĞRUDAN YABANCI SERMAYE YATIRIMLARI (Milyon \$) (UNCTAD)	2.845	2.897	-
MERKEZ BANKASI ALTIN VE DÖVİZ REZERVLERİ (Milyar \$)	17,42	25,09	36,00

Kaynak: Müşavirlik Raporu Temmuz 2009, CIA Factbook

2006 Temmuz savaşını takiben gelen enflasyona yönelik baskılardan sonra 2006'da enflasyon %5,6 olmuştur. 2007'de enflasyon ortalama dönem bazında %4,1 olarak gerçekleşmiştir. 2007'deki enflasyon artışı Euro'nun Lübnan Lirası karşısında değer kazanması ve petrol ve diğer ürün fiyatlarındaki global artış yüzündendir. 2008 enflasyon için IMF'nin dönem sonu tahmini %6,4, dönem ortalaması bazında tahmini ise %10,8'dir. 2008'deki enflasyon artışı 2007'deki nedenlere ilaveten global mali kriz tarafından da tetiklenmiştir.

2009'un ilk onbir ayında Lübnan ekonomisi Arap ülkelerindeki ve dünya genelindeki zor ekonomik koşullara rağmen şaşırtıcı yabancı sermaye akışından yararlanmaya devam etmiştir. Bu dönemdeki yabancı sermaye akışı önceki yılların aynı dönemine oranla rekor seviyede yüksek olmuştur (18.028 milyon dolar, yıl bazında %26,3 artış).

2009'un ilk onbir ayında ülkeye gerçekleşen yabancı sermaye akışı 6.289 milyon dolarlık bir kümülâtif ödemeler dengesi fazlasına yol açmıştır. 2008'in ilk onbir ayında bu fazla 2.747 milyon dolardı. Hemen hemen iki kat olan bu artışın Lübnan ekonomisi için bir rekor olduğu ifade edilebilir.

A. İHRACAT

BM verilerine göre; bir önceki yıla kıyasla Lübnan'ın ihracatı %23,5 artarak 2008 yılında 3,5 milyar \$'a yükselmiştir. Ülkenin genel ihracatında en çok payı alan ilk üç ülke sırasıyla B.A.E., İsviçre ve Irak olmuştur.

Lübnan'ın ihracatında en büyük payı alan ilk 20 ülke arasında en çok artış kaydedilen ülkeler ise sırasıyla; Brezilya, İran ve Türkiye'dir.

Lübnan'ın Ülkeler Bazında İhracatı (Bin \$)

SIRA	ÜLKE	2004	2005	2006	2007	2008	% Değişim 2007/08
1	B. A. E.	135.237	154.761	176.212	243.832	346.255	42,0
2	İsviçre	185.898	125.077	450.988	308.144	328.987	6,8
3	Irak	255.489	178.367	136.259	147.582	269.004	82,3
4	Suriye	145.130	187.453	175.737	209.939	223.587	6,5
5	Suudi Arabistan	112.799	139.792	146.204	187.306	208.861	11,5
6	Türkiye	127.252	121.593	102.345	109.577	206.863	88,8
7	Mısır	39.527	54.537	47.894	113.577	127.070	11,9
8	Ürdün	62.823	75.202	84.231	99.354	119.109	19,9
9	İran	20.920	25.788	36.087	39.062	100.843	158,2
10	Kuveyt	67.330	81.168	82.463	106.340	95.826	-9,9
11	Fransa	36.010	33.323	40.546	52.345	85.109	62,6
12	Katar	30.244	36.211	63.766	75.702	84.964	12,2
13	Belçika	16.523	23.024	46.778	86.952	82.083	-5,6
14	Brezilya	9.556	5.787	6.318	13.710	61.810	350,8
15	İngiltere	21.249	28.818	31.547	73.896	58.872	-20,3
16	Çin	12.233	26.029	45.589	57.818	55.580	-3,9
17	Nijerya	16.754	26.948	33.832	42.853	53.952	25,9
18	İtalya	18.695	17.243	27.176	34.158	52.532	53,8
19	ABD	48.575	57.602	52.896	67.843	49.498	-27,0
20	Yunanistan	8.349	13.329	22.284	45.302	47.779	5,5
	DİĞER	374.364	466.961	473.359	701.021	819.725	16,9
	TOPLAM	1.744.957	1.879.013	2.282.511	2.816.313	3.478.309	23,5

Kaynak: www.trademap.org (BM istatistik bölümü verileri)

2008 yılında Lübnan'ın önemli ihrac ürünleri incelendiğinde ilk üç sırayı “inciler, kıymetli taş ve mamülleri”, “elektrikli makine ve cihazlar” ve “makine ve aksamları” kalemlerinin aldığı görülmektedir.

Lübnan'ın Başlıca Fasıllar Bazında İhracatı (Bin \$)

SIRA	G.T.İ.P.	G.T.İ.P. TANIMI	2006	2007	2008	% Değişim 2007/08
1	71	İnciler, kıymetli taş ve metal mamülleri, madeni paralar	554.546	487.790	574.309	17,7
2	85	Elektrikli makine ve cihazlar, aksam ve parçaları	203.513	235.445	288.874	22,7
3	84	Makine ve aksamları	130.037	224.369	247.096	10,1
4	72	Demir ve çelik	108.007	182.947	215.477	17,8
5	31	Gübreler	49.461	83.357	215.329	158,3
6	39	Plastik ve plastikten mamul eşya	76.396	107.568	138.954	29,2

7	48	Kâğıt ve karton; kâğıt hamurundan kâğıt ve kartondan eşya	92.114	115.666	136.286	17,8
8	25	Tuz, kükürt, toprak ve taşlar, alçılar ve çimento	78.274	83.145	122.694	47,6
9	94	Mobilyalar, aydınlatma, reklam lambaları, prefabrik yapılar	66.245	85.766	110.030	28,3
10	28	İnorganik kimyasal müstahsallar, organik, inorganik bileşikler	38.200	43.345	102.150	135,7
		DİĞER	885.721	1.166.923	1.327.106	13,7
		TOPLAM	2.282.514	2.816.321	3.478.305	23,5

Kaynak: www.trademap.org (BM istatistik bölümü verileri)

B. İTHALAT

Lübnan'ın ithalatı %36,6 artarak 2008 yılında 16,1 milyar \$'a ulaşmıştır. Aynı yılda ülkenin genel ithalatında en çok payı alan ilk üç ülke sırasıyla ABD, Çin ve Fransa olmuştur.

Lübnan'ın ithalatında en büyük payı alan ilk 20 ülke arasında en çok artış kaydedilen ülkeler ise sırasıyla; Ukrayna, Romanya ve Kuveyt'dir.

Lübnan'ın Ülkeler Bazında İthalatı (Bin \$)

SIRA	ÜLKE	2004	2005	2006	2007	2008	% Değişim 2007/08
1	ABD	554.268	548.532	1.038.611	1.140.911	1.848.558	62,0
2	Çin	717.614	734.421	750.557	1.017.977	1.390.922	36,6
3	Fransa	730.731	789.196	760.904	883.418	1.336.729	51,3
4	İtalya	927.202	971.487	709.839	1.060.108	1.111.303	4,8
5	Almanya	728.848	656.894	659.874	749.932	1.027.191	37,0
6	Türkiye	258.147	199.620	257.805	405.096	698.484	72,4
7	Japonya	349.212	306.925	285.022	394.530	619.756	57,1
8	İsviçre	395.673	422.283	212.005	347.898	615.742	77,0
9	Rusya	542.540	509.074	260.655	352.347	503.485	42,9
10	Kuveyt	19.204	104.161	185.723	269.937	488.330	80,9
11	Mısır	294.822	303.341	379.127	523.701	458.056	-12,5
12	İngiltere	385.473	322.868	406.648	449.830	456.517	1,5
13	B. A. E.	150.943	136.807	132.080	218.270	326.449	49,6
14	Brezilya	95.727	159.553	227.050	287.606	318.520	10,7
15	Suudi Arabistan	413.452	328.953	296.382	282.380	289.828	2,6
16	İspanya	186.545	164.804	148.844	213.889	276.876	29,4
17	Suriye	239.607	196.104	177.904	206.480	270.889	31,2
18	Romanya	103.134	175.037	160.900	128.802	268.486	108,4
19	Belçika	169.868	175.071	153.568	182.223	264.057	44,9
20	Ukrayna	145.907	132.687	76.251	120.048	258.013	114,9
	DİĞER	1.976.122	1.989.170	2.115.336	2.579.174	3.308.275	28,3
	TOPLAM	9.385.039	9.326.988	9.395.085	11.814.557	16.136.466	36,6

Kaynak: www.trademap.org (BM istatistik bölümü verileri)

Önemli ithal kalemleri ise “mineral yakıtlar ve yağlar”, “motorlu kara taşıtları, traktör, bisiklet, motosiklet ve diğer”, “makine ve aksamları”dır.

Lübnan'ın Başlıca Fasıllar Bazında İthalatı (Bin \$)

SIRA	G.T.İ.P.	G.T.İ.P. TANIMI	2006	2007	2008	% Değişim 2007/08
1	27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve müstahsalları, mumlar	2.348.029	2.615.234	4.077.140	55,9
2	87	Motorlu kara taşıtları, traktör, bisiklet, motosiklet ve diğer	733.890	957.674	1.686.597	76,1
3	84	Makine ve aksamları	683.511	845.104	942.379	11,5
4	71	İnciler, kıymetli taş ve metal mamulleri, madeni paralar	290.092	481.900	851.371	76,7
5	72	Demir ve çelik	329.993	526.320	793.253	50,7
6	85	Elektrikli makine ve cihazlar, aksam ve parçaları	439.757	579.694	745.567	28,6
7	30	Eczacılık ürünleri	511.075	608.341	691.657	13,7
8	39	Plastik ve plastikten mamul eşya	296.682	391.165	471.947	20,7
9	10	Hububat	127.188	223.328	314.937	41,0
10	48	Kâğıt ve karton; kâğıt hamurundan kâğıt ve kartondan eşya	181.760	253.708	277.285	9,3
		DİĞER	3.453.108	4.332.089	5.284.333	22,0
		TOPLAM	9.395.085	11.814.557	16.136.466	36,6

Kaynak: www.trademap.org (BM İstatistik bölümü verileri)

C. TÜRKİYE-LÜBNAN DIŞ TİCARETİ

Lübnan, coğrafi büyüklük ve nüfus olarak küçük bir ülke görünümünde bulunmasına karşın, ekonomik ve ticari açıdan, tarih boyunca olduğu gibi bugün de büyük bir öneme sahiptir. Ülke, ekonomik ticari açıdan genel olarak stratejik bir konumda bulunmakta, aynı zamanda sahip olduğu kalifiye insan gücü, dünya ölçeğinde, başta ABD, Kanada, Latin Amerika, Avustralya, Afrika ve Avrupa Birliği ülkeleri olmak üzere, sahip olduğu ekonomik ve ticari ilişkiler ve iş bağlantıları nedeniyle ülkemiz açısından, Orta Doğu'ya ekonomik açılım ve nüfuz etme bakımından büyük öneme sahip bulunmaktadır.

Lübnan pazarında ülkemiz mallarına karşı bir merak ve ilginin yanı sıra kalite imajının bulunduğu tespit edilmekle birlikte, pazara yönelik sistematik pazarlama, tanıtım ve markalaşma faaliyetlerine ihtiyaç bulunduğu tespit edilmektedir.

Öte yandan, iç savaştan çıkmış olması nedeniyle, Lübnan'da halen çok büyük miktarlarda yapılması gereken altyapı ve imar faaliyetleri bulunmaktadır. Türk firmalarının bu alanlardaki deneyimleri dikkate alındığında, müteahhitlik alanında yapılarak çok sayıda işbirliği imkânı bulunduğu tespit edilmektedir. Lübnan Kalkınma ve İmar Konseyi (CDR) tarafından 2006 yılında hazırlanan bir plan, 12 yıllık sürede ülkede 9,6 milyar dolarlık kamu yatırımı yapılmasını öngörmektedir.

Türkiye, 2008 yılında Lübnan'a 665,1 milyon \$ değerinde ihracat ve 178,8 milyon \$ değerinde ithalat gerçekleştirerek Lübnan'ın ithalatında ve ihracatında 6. sırada yer almıştır.

Türkiye-Lübnan İkili Ticaret Verileri (\$)

		2005	2006	2007	2008	2009
İhracatımız	Değer	195.910.086	240.598.967	393.216.671	665.054.644	686.514.082
	Değişim %	-16,4	22,8	63,4	69,1	3,2
İthalatımız	Değer	144.973.357	126.685.217	116.013.734	178.780.530	107.896.789
	Değişim %	-1,6	-12,6	-8,4	54,1	-39,6
Hacim	Değer	340.883.443	367.284.184	509.230.405	843.835.174	794.410.871
	Değişim %	-10,7	7,7	38,6	65,7	-5,9
Fark	Değer	50.936.729	113.913.750	277.202.937	486.274.114	578.617.293
	Değişim %	-41,5	123,6	143,3	75,4	19,0

Kaynak: TÜİK

2009 yılı verileri bir önceki yıl ile kıyaslandığında Lübnan'a ihracatımızda %3,2 oranında bir artış, Lübnan'dan ithalatımızda ise %39,6 seviyesinde bir azalış gerçekleştiği görülmektedir.

Ülkemiz ile Lübnan arasındaki ticaret hacmi 2009 yılında %5,9 gerilemiş ve 794,4 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. İki ülke arasında son yıllarda Türkiye lehine ortalama olarak %100 seviyelerinde artan dış ticaret farkı ise 2009 yılında %19'da kalmıştır.

2009 yılı ihracatımızda %0,67 pay ile 33. sırada bulunan Lübnan, aynı yıl ithalatımızda %0,08 pay alarak 69. sırada konumlanmıştır.

Lübnan'a İhracatımızda Başlıca Maddeler (\$)

SIRA	G.T.İ.P.	G.T.İ.P. TANIMI	2007	2008	2009	% Değişim 08/09
1	27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve müstahsalları, mumlar	127.645.567	168.910.295	231.270.755	36,9
2	72	Demir ve çelik	42.169.881	183.186.004	101.763.306	-44,4
3	62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarları	29.066.870	25.994.276	30.202.521	16,2
4	84	Makine ve aksamları	17.571.168	28.010.695	24.132.554	-13,8
5	39	Plastik ve plastikten mamul eşya	14.335.822	20.387.399	21.674.275	6,3
6	73	Demir veya çelikten eşya	12.558.270	15.627.758	16.416.537	5,0
7	61	Örme giyim eşyası ve aksesuarları	7.739.568	13.511.111	16.206.286	19,9
8	03	Balıklar, kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar, diğer omurgasızlar	6.934.704	9.965.395	14.274.709	43,2

9	85	Elektrikli makine ve cihazlar, aksam ve parçaları	10.939.988	16.648.462	14.111.150	-15,2
10	87	Motorlu kara taşıtları, traktör, bisiklet, motosiklet ve diğer	8.047.637	17.397.114	13.947.618	-19,8
		DİĞER	116.207.196	165.416.135	202.514.371	22,4
		TOPLAM	393.216.671	665.054.644	686.514.082	3,2

Kaynak: TÜİK

Lübnan'dan İthalatımızda Başlıca Maddeler (\$)

SIRA	G.T.İ.P.	G.T.İ.P. TANIMI	2007	2008	2009	% Değişim 08/09
1	72	Demir ve çelik	73.188.945	113.113.749	80.408.860	-28,9
2	28	İnorganik kimyasal müstahsallar,organik,inorganik bileşikler	17.636.803	40.004.671	13.738.767	-65,7
3	51	Yün,kıl,at kılı;bunların iplik ve dokumaları	1.628.978	1.769.424	2.956.812	67,1
4	27	Mineral yakıtlar,mineral yağlar ve müstahsalları,mumlar	0	0	2.892.376	-
5	85	Elektrikli makine ve cihazlar,aksam ve parçaları	42.671	94.959	2.855.241	2906,8
6	41	Ham postlar,deriler (kürkler hariç) ve köseleler	9.687.413	6.570.887	1.102.725	-83,2
7	08	Yenilen meyveler,kabuklu yemişler,turunçgil ve kavun kabuğu	0	118.800	835.578	603,3
8	48	Kâğıt ve karton;kâğıt hamurundan kâğıt ve kartondan eşya	1.457.564	1.686.161	755.280	-55,2
9	71	İnciler,kıymetli taş ve metal mamulleri,medenî paralar	4.974	9.994	627.189	6175,7
10	05	Tarifenin başka yerinde yer almayan hayvansal müstahsallar	623.398	314.734	390.267	24,0
		DİĞER	11.742.988	15.097.151	1.333.694	-91,2
		TOPLAM	116.013.734	178.780.530	107.896.789	-39,6

Kaynak:TÜİK

D. LÜBNAN'IN MAKİNE VE AKSAMLARI SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

İHRACAT

2008 yılında “makine ve aksamları” ürün grubu Lübnan’ın toplam ihracatından %7,1 pay almıştır.

Lübnan’ın 2008 yılında makine ihracatı %10,1 artmış ve 247,1 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. Makine ihracatında ilk sırada yer alan ülkeler Irak, B.A.E., Suudi Arabistan, Hong Kong ve Mısır’dır.

Değer bazında ilk 20 içinde yer alan ülkeler arasında ihracat artışına göre sıralama yapıldığında, Hong Kong, Mısır ve Fildişi Sahili’nin ilk üçte yer aldığı görülmektedir.

Lübnan'ın Ülkelere Göre Makine ve Aksamları İhracatı (Bin \$) - 84. Fasıl

SIRA	ÜLKE	2004	2005	2006	2007	2008	% Değişim 2007/08
1	Irak	17.943	14.212	9.105	28.826	55.561	92,7
2	B. A. E.	5.912	8.147	7.346	15.490	21.909	41,4
3	Suudi Arabistan	12.282	17.226	17.505	21.627	21.626	-0,0
4	Hong Kong	53	24	1.160	72	15.505	21.434,7
5	Mısır	1.531	3.624	3.442	4.079	13.422	229,1
6	Nijerya	4.478	4.297	6.719	7.239	10.664	47,3
7	Suriye	6.173	7.839	10.676	8.791	8.471	-3,6
8	Gana	2.745	4.716	4.387	5.455	6.953	27,5
9	Katar	1.808	3.801	5.064	5.365	6.371	18,8
10	İngiltere	2.540	7.882	5.341	32.677	6.260	-80,8
11	Ürdün	4.248	5.307	6.593	6.171	5.887	-4,6
12	Kuveyt	3.180	3.622	2.552	7.181	5.215	-27,4
13	Fildişi Sahili	1.289	2.681	2.519	2.377	5.163	117,2
14	Almanya	1.403	1.372	3.889	14.852	4.901	-67,0
15	Kongo	1.509	1.462	2.878	4.366	4.217	-3,4
16	ABD	769	2.014	4.842	5.988	4.118	-31,2
17	Fransa	2.196	1.307	2.047	2.661	3.769	41,6
18	Angola	520	1.024	1.833	4.322	3.390	-21,6
19	Sudan	2.113	2.371	3.935	5.326	2.743	-48,5
20	Cezayir	948	914	1.917	2.726	2.602	-4,5
	DİĞER	23.435	26.038	26.287	38.778	38.349	-1,1
	TOPLAM	97.075	119.880	130.037	224.369	247.096	10,1

Kaynak: www.trademap.org (BM istatistik bölümü verileri)

2008 yılında Lübnan'ın makine ve aksamları ihracatında ilk sırayı 58,6 milyon \$ ile “buzdolapları, dondurucular, soğutucular, ısı pompaları”, 21,1 milyon \$ ile “alternatif-rotatif kıvılcım ateşlemeli, içten yanmalı motorlar”, 14 milyon \$ ile “Kâğıt hamuru, kâğıt işleme, kesme makine ve cihazları” almıştır.

Lübnan'ın Makine ve Aksamları İhracatındaki Başlıca Kalemler (Bin \$)

SIRA	G.T.İ.P.	G.T.İ.P. TANIMI	2006	2007	2008	% Değişim 2007/08
1	8418	Buzdolapları, dondurucular, soğutucular, ısı pompaları	27.327	43.366	58.563	35,0
2	8407	Alternatif-rotatif kıvılcım ateşlemeli, içten yanmalı motorlar	8.645	42.025	21.085	-49,8
3	8441	Kâğıt hamuru, kâğıt işleme, kesme makine ve cihazları	780	9.705	13.984	44,1
4	8474	Toprak, tas, metal cevheri vb. Ayıklama, eleme vb. için makineler	7.096	10.767	13.060	21,3
5	8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri	6.822	8.813	12.256	39,1
6	8473	Yazı, hesap, muhasebe, bilgi işlem, büro için diğer makine ve cihazların aksami	5.808	6.200	10.843	74,9

7	8438	Yiyecek/içecek sanayinde kullanılan makine ve cihazlar	10.106	16.837	10.475	-37,8
8	8408	Dizel, yarı dizel motorlar (hava basıncı ile ateşlenen, pistonlu)	1.493	5.551	9.810	76,7
9	8421	Santrifüjle çalışan kurutma, filtre, arıtma cihazları	6.841	11.096	9.412	-15,2
10	8428	Kaldırma, istifleme, yükleme, boşaltma makine ve cihazları	3.014	4.214	7.339	74,2
11	8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dâhil	1.523	5.578	6.826	22,4
12	8429	Dozerler, greyder, skreyper, ekskavator, küreyici, yükleyici vb.	3.901	4.867	5.061	4,0
13	8415	Klima cihazları-vantilatörlü, ısı, nem değiştirme tertibatlı	2.831	3.508	4.608	31,4
14	8477	Kauçuk, plastik eşya imal ve işleme makine ve cihazları	5.762	4.053	4.025	-0,7
15	8419	Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar	1.438	1.594	3.935	146,9
16	8414	Hava-vakum pompası, hava/gaz kompresörü, vantilatör, aspiratör	1.824	1.953	3.921	100,8
17	8417	Senayi ve laboratuvar için fırınlar; elektriksiz	3.410	3.438	3.876	12,7
18	8479	Kendine özgü fonksiyonlu makine ve cihazlar	4.476	2.937	3.560	21,2
19	8464	Taş, seramik, beton, çimento, soğuk cam işleyen makineli aletler	1.747	3.273	3.471	6,0
20	8465	Ağaç, mantar, kemik, sert kauçuk, plastik vb. işleme makineleri	2.023	2.630	3.340	27,0
		DİĞER	23.172	31.966	37.644	17,8
		TOPLAM	130.039	224.371	247.094	10,1

Kaynak: www.trademap.org (BM İstatistik bölümü verileri)

Lübnan'ın 2008 yılında gerçekleştirdiği makine ve aksamaları ihracatında en çok pay alan ilk 20 pozisyon arasında;

ihracatı en çok artan alt gruplar sırasıyla;

- Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar (%146,9)
- Hava-vakum pompası, hava/gaz kompresörü, vantilatör, aspiratör (%100,8)
- Dizel, yarı dizel motorlar (hava basıncı ile ateşlenen, pistonlu) (%76,7) olmuştur.

İTHALAT

2008 yılında Lübnan'ın genel ithalatında makine ve aksamalarının payı %5,8 seviyesinde kaydedilmiştir.

Lübnan'ın 84. fasıl bazında makine ithalatı 2008 yılında bir önceki seneye göre %11,5 oranında artış göstererek 942,4 milyon \$'a çıkmıştır. Çin, Almanya, İtalya, ABD ve İngiltere, Lübnan'ın makine ithal ettiği başlıca ülkelerdir.

Lübnan'ın makine ithal ettiği başlıca ülkeler arasında değer bazında artışa göre yapılan sıralamada Ürdün, Malezya ve İsveç ilk üçte yer almaktadır.

Lübnan'ın Ünelere Göre Makine ve Aksamları İthalatı (Bin \$) - 84. Fasıl

SIRA	ÜLKE	2004	2005	2006	2007	2008	% Değişim 2007/08
1	Çin	123.452	120.747	133.579	159.484	226.175	41,8
2	Almanya	92.043	74.597	118.481	103.314	119.003	15,2
3	İtalya	90.419	80.451	71.308	90.574	112.065	23,7
4	ABD	50.524	50.787	71.707	112.463	98.618	-12,3
5	İngiltere	38.798	36.279	67.632	103.589	58.447	-43,6
6	Fransa	25.136	26.670	32.355	34.193	33.075	-3,3
7	Japonya	21.432	21.071	19.815	32.110	31.898	-0,7
8	Tayland	16.592	16.021	17.338	22.160	31.231	40,9
9	Malezya	15.349	11.349	11.999	13.722	25.966	89,2
10	Türkiye	15.097	14.185	13.153	17.627	25.386	44,0
11	Güney Kore	18.573	17.759	16.701	18.995	21.377	12,5
12	Tayvan	21.520	18.842	17.230	16.755	16.587	-1,0
13	İsveç	9.435	12.615	9.738	10.191	16.224	59,2
14	İspanya	6.663	7.864	7.021	10.460	12.909	23,4
15	Belçika	6.339	6.995	5.181	9.180	10.517	14,6
16	Mısır	2.532	2.705	4.031	7.859	8.796	11,9
17	Ürdün	1.059	4.109	2.788	1.573	8.742	455,8
18	Hindistan	2.639	5.769	4.324	5.389	7.939	47,3
19	Çek Cumhuriyeti	3.241	3.406	4.269	6.619	7.714	16,5
20	İsviçre	5.765	10.346	4.779	6.978	6.386	-8,5
	DİĞER	55.067	52.135	50.082	61.869	63.324	2,4
	TOPLAM	621.675	594.702	683.511	845.104	942.379	11,5

Kaynak: www.trademap.org (BM İstatistik bölümü verileri)

2008 yılında, Lübnan'ın makine ve aksamları ithalatındaki başlıca kalemler arasında ilk sırayı “Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri” almaktadır. Bu kalemi; “Klima cihazları-vantilatörlü, ısı, nem değiştirme tertibatlı”, “Buzdolapları, dondurucular, soğutucular, ısı pompaları” takip etmektedir.

Lübnan'ın Makine ve Aksamları İthalatındaki Başlıca Kalemler (Bin \$)

SIRA	G.T.İ.P.	G.T.İ.P. TANIMI	2006	2007	2008	% Değişim 2007/08
1	8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri	94.558	101.065	102.901	1,8
2	8415	Klima cihazları-vantilatörlü, ısı, nem değiştirme tertibatlı	34.045	40.381	61.202	51,6
3	8418	Buzdolapları, dondurucular, soğutucular, ısı pompaları	38.292	48.144	60.433	25,5
4	8408	Dizel, yarı dizel motorlar (hava basıncı ile ateşlenen, pistonlu)	34.466	53.552	53.032	-1,0
5	8407	Alternatif-rotatif kıvılcım ateşlemeli, içten yanmalı motorlar	69.017	122.350	50.659	-58,6

6	8443	Matbaacılığa mahsus baskı makineleri, yardımcı makineler	15.299	28.403	44.869	58,0
7	8414	Hava-vakum pompası, hava/gaz kompresörü, vantilatör, aspiratör	24.924	25.246	39.189	55,2
8	8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dâhil	22.208	28.498	36.794	29,1
9	8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatörleri	22.037	27.771	32.987	18,8
10	8450	Çamaşır yıkama makineleri	19.015	22.787	32.725	43,6
11	8473	Yazı, hesap, muhasebe, bilgi işlem, büro için diğer makine ve cihazların aksamı	30.671	30.417	31.451	3,4
12	8421	Santrifüjle çalışan kurutma, filtre, arıtma cihazları	21.647	24.876	29.664	19,2
13	8429	Dozerler, greyder, skreyper, ekskavatör, küreyici, yükleyici vb.	10.373	17.091	27.820	62,8
14	8422	Yıkama, temizleme, kurutma, doldurma vb. işler için makine, cihaz	13.179	20.767	27.235	31,1
15	8474	Toprak, tas, metal cevheri vb. Ayıklama, eleme vb. için makineler	5.293	6.408	22.497	251,1
16	8409	İçten yanmalı, pistonlu motorların aksam-parçaları	11.457	17.175	18.549	8,0
17	8419	Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar	14.608	12.349	17.511	41,8
18	8479	Kendine özgü fonksiyonlu makine ve cihazlar	13.925	22.332	16.891	-24,4
19	8431	Ağır iş makine ve cihazlarının aksamı, parçaları	12.629	12.800	16.668	30,2
20	8467	El ile kullanılan pnömatrik/motorlu aletler	7.313	9.848	13.535	37,4
		DİĞER	168.557	172.846	205.766	19,0
		TOPLAM	683.513	845.106	942.378	11,5

Kaynak: www.trademap.org (BM istatistik bölümü verileri)

Lübnan'ın 2008 yılında gerçekleştirdiği makine ve aksamları ithalatında en çok pay alan ilk 20 pozisyon arasında;

ithalatı en çok artan alt gruplar sırasıyla;

- Toprak, tas, metal cevheri vb. Ayıklama, eleme vb. için makineler (%251,1)
- Dozerler, greyder, skreyper, ekskavatör, küreyici, yükleyici vb. (%62,8)
- Matbaacılığa mahsus baskı makineleri, yardımcı makineler (%58,0)

ithalatında en çok düşüş görülenler ise sırasıyla;

- Alternatif-rotatif kıvılcım ateşlemeli, içten yanmalı motorlar (%-58,6)
- Kendine özgü fonksiyonlu makine ve cihazlar (%-24,4)
- Dizel, yarı dizel motorlar (hava basıncı ile ateşlenen, pistonlu) (%-1,0) olmuştur.

EKONOMİK VE TİCARİ İLİŞKİLERİN GENEL DURUMU

Türkiye ile Lübnan arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilerin henüz istenen düzeye ulaşmadığı görülmektedir. Ancak son yıllarda gerek iki ülke arasındaki ticareti kolaylaştırıcı anlaşmaların imzalanması, gerekse karşılıklı ziyaretlerle ticari ilişkilerde canlanma imkânları ortaya çıktığı görülmektedir. İki ülke arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin yasal çerçevesini ve altyapısını oluşturan başlıca protokoller şunlardır:

- Ticari, Ekonomik, Sınai, Teknik ve Bilimsel İşbirliği Anlaşması (10 Ekim 1991)
- Hava Ulaştırma Anlaşması (16 Eylül 1947)
- Turizm İşbirliği Anlaşması (18 Eylül 1968)
- Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması (19 Aralık 1994)
- Denizcilik Anlaşması (19 Aralık 1994)
- Tarım Alanında İşbirliği Protokolü (12 Mayıs 2004)
- Bayındırlık İşleri ve Doğal Afet Zararlarının Azaltılması Konusunda Bilimsel ve Teknolojik İşbirliği Protokolü (12 Mayıs 2004)
- Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması (12 Mayıs 2004)
- Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması (12 Mayıs 2004)

2004 yılında imzalanan söz konusu belgelerden “Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması” her iki ülkede de onaylanarak 4 Ocak 2006 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. “Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması”nın onay süreci de tamamlanarak, Ağustos 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Lübnan’ın Avrupa Birliği ile Ocak 2002’de “Euro-Med” Ortaklık Anlaşması’nı parafe etmesinin ardından, AB ile Gümrük Birliği kapsamındaki yükümlülüklerimiz de dikkate alınarak, Lübnan’a bir Serbest Ticaret Anlaşması (STA) imzalanması önerilmiştir. Bu amaçla, ilk tur STA müzakereleri 14-15 Temmuz tarihleri arasında Beyrut’ta, ikinci tur müzakereler ise 20 Ocak 2004 tarihinde Ankara’da yapılmıştır. Üçüncü tur müzakereler 2006 Mart ayında Beyrut’ta, dördüncü tur müzakereler ise, 3-4 Haziran 2006 tarihlerinde Ankara’da yapılmıştır. Ancak dördüncü tur müzakerelerden hemen yaklaşık bir ay sonra İsrail-Lübnan savaşı yaşanması ve ardından Lübnan’da ortaya çıkan siyasal kriz nedeniyle, beşinci tur müzakerelere geçilmesi gecikmiş ancak söz konusu müzakereler Ocak 12-13, 2009 tarihlerinde Beyrut’ta gerçekleşmiştir.

Türkiye, Lübnan’a 2001 yılında bir “Gümrük İşbirliği Anlaşması” taslağı sunmuştur. Lübnan tarafı, ilke olarak anlaşma metnini uygun bulunmakla birlikte, Gümrük Yüksek Konseyi’nin personel ve donanım eksiklikleri giderilinceye kadar anlaşmanın imzalanmasının ertelenmesini önermiştir.

Lübnan, makine ithalatında yoğunlukla %0 ila %5 arasında gümrük vergisi uygulamakta olup bu durum bazı GTİP’lerde %10-%20 ila %30’ları bulabilmektedir.

Lübnan pazarı ile ilgilenen firmalarımızın ihraç etmeyi düşündükleri ürünün gümrük vergilerini <http://madb.europa.eu> WEB adresinden “Applied Tariffs Database” bölümüne girerek öğrenmelerinde fayda görülmektedir.

E. TÜRKİYE – LÜBNAN MAKİNE VE AKSAMLARI SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

BM verilerine göre 2008 yılında Lübnan'ın makine ihraç ettiği ülkeler arasında 52. sırada yer alan Türkiye, Lübnan'ın makine ithal ettiği ülkeler arasında ise 10. sırada bulunmaktadır.

TÜİK verilerine göre; 2009 yılında ülkemizin 84. fasıl itibariyle makine ve aksamları sektörü ihracatında 53. sırada bulunan Lübnan, sektör ihracatımızdan %0,3 pay almıştır. Anılan yılda Lübnan'a makine ve aksamları ihracatımız %13,8 azalarak 24,1 milyon \$'a gerilemiş; Lübnan'dan ithalatımız da %89,8 oranında azalarak 23,7 bin \$'a düşmüştür.

Lübnan ile Türkiye arasındaki makine ve aksamları dış ticaret hacmi 2009 yılında %14,5 gerilemiş, dış ticaret farkı da % 13,2 azalmış ve ülkemiz lehine 24,1 milyon \$ fazla vermiştir.

Türkiye – Lübnan Makine ve Aksamları Dış Ticareti (\$ - 84. Fasıl)

		2005	2006	2007	2008	2009
İhracat	Değer	13.435.613	13.512.828	17.571.168	28.010.695	24.132.554
	Değişim %	-22,8	0,6	30,0	59,4	-13,8
İthalat	Değer	188.672	182.649	249.709	232.178	23.702
	Değişim %	17,7	-3,2	36,7	-7,0	-89,8
Hacim	Değer	13.624.285	13.695.477	17.820.877	28.242.873	24.156.256
	Değişim %	-22,4	0,5	30,1	58,5	-14,5
Fark	Değer	13.246.941	13.330.179	17.321.459	27.778.517	24.108.852
	Değişim %	-23,2	0,6	29,9	60,4	-13,2

Kaynak: TÜİK verileri

1. İHRACAT

84. fasıl itibariyle sektör ihracatında önemli yer tutan kalemler pozisyon bazında incelendiğinde 2009 yılında; ilk sırada “buzdolapları, dondurucular, soğutucular, ısı pompaları”, ikinci sırada “çamaşır yıkama makineleri”, üçüncü sırada ise “yıkama, temizleme, kurutma, doldurma vb. işler için makine, cihaz”ların yer aldığı görülmektedir.

Lübnan'a Makine ve Aksamları İhracatımızda Başlıca Kalemler (84.Fasıl-\$)

SIRA	G.T.İ.P.	G.T.İ.P. TANIMI	2007	2008	2009	% Değişim 08/09
1	8418	Buzdolapları, dondurucular, soğutucular, ısı pompaları	3.392.025	4.428.612	4.985.541	12,6
2	8450	Çamaşır yıkama makineleri	2.077.051	3.616.179	3.070.751	-15,1
3	8422	Yıkama, temizleme, kurutma, doldurma vb. işler için makine, cihaz	354.463	1.396.537	1.676.345	20,0
4	8462	Metalleri dövme, işleme, kesme, şataflama presleri, makineleri	613.452	1.811.577	1.540.608	-15,0
5	8431	Ağır iş makine ve cihazlarının aksami, parçaları	947.056	1.577.871	1.271.482	-19,4
6	8419	Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar	651.365	1.504.883	1.061.350	-29,5

7	8421	Santrifüjle çalışan kurutma, filtre, arıtma cihazları	660.941	724.125	922.501	27,4
8	8409	İçten yanmalı, pistonlu motorların aksam-parçaları	892.608	962.239	893.481	-7,1
9	8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. Ayıklama, eleme vb. İçin makineler	227.785	996.659	716.251	-28,1
10	8451	Dokuma maddelerini yıkama, kurutma, ütüleme makine ve cihazları	353.901	924.240	669.997	-27,5
11	8479	Kendine özgü fonksiyonlu makine ve cihazlar	313.930	304.993	573.976	88,2
12	8428	Kaldırma, istifleme, yükleme, boşaltma makine ve cihazları	280.668	299.066	538.981	80,2
13	8415	Klima cihazları-vantilatörlü, ısı, nem değiştirme tertibatlı	2.598.649	3.139.248	469.884	-85,0
14	8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dâhil	435.779	402.338	446.678	11,0
15	8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatörleri	207.706	288.652	445.988	54,5
16	8426	Gemi vinçleri, maçunalar, halatlı vinçler, döner köprüler	177.500	859.475	421.212	-51,0
17	8437	Tohumları temizleme, ayırma, öğütme, işleme makine ve cihazları	177.115	117.617	403.924	243,4
18	8480	Metal dökümü için kasalar, plakalar, kalıp modelleri	79.700	385.145	391.960	1,8
19	8430	Toprak, maden, cevheri taşıma, ayırma, seçme vb. İş makineleri	24.092	269.097	369.433	37,3
20	8414	Hava-vakum pompası, hava/gaz kompresörü, vantilatör, aspiratör	191.609	247.997	327.695	32,1
		DİĞER	2.913.773	3.754.145	2.934.516	-21,8
		TOPLAM	17.571.168	28.010.695	24.132.554	-13,8

Kaynak: TÜİK Verileri

2. İTHALAT

2009 yılında pozisyon bazında Türkiye'nin Lübnan'dan 84. fasıl itibariyle en fazla ithal ettiği ürün grupları sırasıyla, "otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri", "metal dökümü için kasalar, plakalar, kalıp modelleri", "el ile kullanılan pnömatik/motorlu aletler" ve "yıkama, temizleme, kurutma, doldurma vb. işler için makine, cihaz" olmuştur.

Lübnan'dan Makine ve Aksamları İthalatımızda Başlıca Kalemler (84.Fasıl-\$)

SIRA	G.T.İ.P.	G.T.İ.P. TANIMI	2007	2008	2009	% Değişim 08/09
1	8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri	0	768	17.556	2.185,9
2	8480	Metal dökümü için kasalar, plakalar, kalıp modelleri	0	9.559	2.203	-77,0
3	8467	El ile kullanılan pnömatik/motorlu aletler	0	0	1.251	-

4	8422	Yıkama, temizleme, kurutma, doldurma vb. işler için makine, cihaz	0	23.565	1.206	-94,9
5	8409	İçten yanmalı, pistonlu motorların aksam-parçaları	0	0	465	-
6	8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatörleri	0	0	369	-
7	8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dâhil	30.855	0	245	-
8	8479	Kendine özgü fonksiyonlu makine ve cihazlar	4.197	0	225	-
9	8442	Matbaa levha, silindir ve tabedici unsurları hazırlayan makine, cihaz ve malzeme;	0	0	182	-
10	8418	Buzdolapları, dondurucular, soğutucular, ısı pompaları	0	6.776	0	-100,0
11	8438	Yiyecek/içecek sanayinde kullanılan makine ve cihazlar	0	137.985	0	-100,0
12	8452	Dikiş makineleri, mobilyaları, iğneleri, aksam-parçaları	269	0	0	-
13	8465	Ağaç, mantar, kemik, sert kauçuk, plastik vb. İşleme makineleri	0	53.525	0	-100,0
14	8466	(84.56-84.65)de ki makinelerin aksam-parçaları	2.088	0	0	-
15	8477	Kauçuk, plastik eşya imal ve işleme makine ve cihazları	212.300	0	0	-
		DİĞER	0	0	0	-
		TOPLAM	249.709	232.178	23.702	-89,8

Kaynak: TÜİK Verileri

KAYNAKLAR

- BM İstatistik Bölümü Verileri
- TÜİK Verileri
- DTM Verileri
- Müşavirlik Raporları
- CIA, The World Factbook